

» supercecidit ignis, et non viderunt solem? » Vicit illos concupiscentia carnis. Et ista concupiscentia unde venit? Attendite. De traduce natus es cum eo quod vincas: noli tibi hostes addere, vince cum quo natus es. Ad stadium vitæ hujus cum illo venisti, congregere cum eo qui tecum processit. Ipso non victo, quare provocas catervas concupiscentiarum? Delectatio enim carnalis, fratres, cum homine nascitur. Sed qui bene eruditur, cito videt hostem suum, et aggreditur, et luctatur, et cito vincit: idoneus est enim nondum crescentibus hostibus. Qui autem illam concupiscentiam, cum qua de peccati propagine natus est, contemnit vincere, et multas adhuc excitat exeritque libidines; difficulter eas superat, et adversus se ipse divisus, igne proprio concrematur. Ne itaque speres quasi illas solas pœnas futuras, præsentis vide. « Supercecidit ignis, » et non viderunt solem. »

XX. « Prius quam producat spinas vestras rhamnus, » tanquam viventes tanquam in ira combibet eos¹. » Quid est rhamnus? Spinarum genus est, densissimæ quædam spinæ esse dicuntur. Primo herba est; et cum herba est, mollis et pulchra est: ibi sunt tamen spinæ postea processuræ. Modo ergo delectant peccata, et quasi non compungunt. Herba est rhamnus, et modo tamen est spina. « Prius quam producat spinas rhamnus: » prius quam miserarum delectationum et voluptatum manifesta tormenta procedant. Interrogent se qui aliquid amant, et ad id pervenire non possunt; videant si non cruciantur desiderio: et cum pervenerint ad id quod illicite desiderant, attendant si non cruciantur timore. Videant ergo hic pœnas suas, antequam veniat illa resurrectio, cum in carne resurgentes non immutabuntur. « Omnes enim resurgetur mus, sed non omnes immutabimur². » Habebunt

¹ Psal. LVII, 10. — ² I Cor. XV, 51.

quippe corruptionem carnis in qua doleant, non in qua moriantur: alioqui et illi dolores finirentur. Tunc spinæ illius rhamni, id est, dolores omnes et compunctiones tormentorum producentur. Quales spinas patientur illi qui dicturi sunt: « Hi sunt quos aliquando habuimus in risum¹: » spinas compunctionis pœnitentiæ; sed seræ et infructuosæ, sicut spinarum sterilitas. Pœnitentia hujus temporis, dolor medicinalis est: pœnitentia illius temporis, dolor pœnalis est. Non vis illas pati spinas? hic compungere spinis pœnitentiæ; ut facias quod dictum est: « Conversus sum in ærumna, cum configeretur spina: » peccatum meum cognovi, et iniquitatem meam non operui, dixi: Pronuntiabo adversus me delictum meum Domino, et tu remisisti impietatem cordis mei². » Modo fac, modo compungere; non in te fiat quod dictum est de quibusdam destestabilibus: « Discissi sunt, nec compuncti » sunt³. » Attendite qui discissi sunt, nec compuncti sunt. Videtis discissos, et non videtis compunctos. Ecce præter Ecclesiam sunt, et non eos pœnitent, ut redeant unde discissi sunt. Producet postea spinas eorum rhamnus. Nolunt modo habere compunctionem medicinalem, habebunt postea pœnalem. Sed etiam modo prius quam producat spinas rhamnus, supercecidit ignis, qui eos non permittit videre solem, qui eos adhuc viventes in ira Dei combibit: ignis concupiscentiarum malarum, honorum vanorum, superbiæ, avaritiæ suæ: et quidquid eos premit ne cognoscant veritatem, ne victi videantur, ne subjiciat illos vel ipsa veritas. Quid enim gloriosius, fratres, quam subjici et vinci a veritate? Superet te veritas volentem: nam et invitum ipsa superabit. Ergo ille ignis concupiscentiarum malarum, qui supercecidit ut non videant solem, combibit rhamnum, prius quam producat spinas eorum: id est, occultat eo-

¹ Sap. V, 3. — ² Psal. XXXI, 4-6. — ³ Id. XXXIV, 16.

rum malam vitam, prius quam pariat eadem vita manifestos in sine cruciatus; sed in ira Dei occultat rhamnum ignis iste. Non enim parva poena est quod modo non vident solem, nec spinas poenarum credunt ex hac vita mala sibi postea processuras. Vos enim, inquit, rhamnus estis; quem rhamnum, id est, vos ipsos, viventes, id est, adhuc in hac vita constitutos, prius quam in futuro iudicio spinas poenarum vestrarum manifestas producat, nunc in ira combibit, id est, quasi absorbendo apparere non sinit. Hic itaque ordo verborum, quantum puto, planius ita contextitur: « Supercecidit ignis, et non viderunt solem: » qui ignis « Tanquam in ira, tanquam viventes » vos rhamnum combibit, prius quam producat spinas vestras: » id est, vos ipsos quos rhamnum invenit, combibit ante mortem, prius quam idem rhamnus spinas vestras post mortem in illa poenali resurrectione producat. Quare autem non dixit viventes, sed « Tanquam viventes, » nisi quia falsa est haec vita impiorum? Neque enim vivunt, sed vivere sibi videntur. Et quare non, in ira, sed « Tanquam in ira, » nisi quia tranquillitas hoc facit Deus? Nam et hoc scriptum est: « Tu autem, Domine mine virtutum, cum tranquillitate iudicas¹. » Ille ergo et cum minatur, non irascitur. Neque enim perturbatur, sed tanquam irascitur, quia punit et vindicat. Et qui corrigi nolunt, tanquam vivunt, sed non vivunt. Vindicta enim primi peccati, et eorum quae addiderunt, manet super eos: et ipsa vocatur ira Dei, quia de iudicio Dei venit. Unde Dominus de non credente ait: « Sed ira Dei manet super eum². » Cum ira enim Dei mortales nascimur. Unde dicit Apostolus: « Fuimus et nos aliquando natura filii irae, sicut et caeteri³. » Quid est, natura filii irae, nisi quia portamus nobiscum poenam primi peccati? Sed

¹ Sap. xii, 18. — ² Joan. iii, 36. — ³ Ephes. ii, 3.

si convertamus nos, aufertur ira, praebetur gratia. Non vis converti; addis etiam super id quod natus es: tanquam in ira combiberis in praesenti tempore.

XXI. Agnoscite ergo istam poenam, et gaudete vos non esse in hac poena omnes qui proficitis, omnes qui intelligitis et amatis veritatem, omnes qui plus in vobis vultis victoriam veritatis quam vestram, qui non clauditis adversus veritatem aures vestras, de praesentium delectatione et de praeteritorum recordatione: ne sitis canis reversus ad suum vomitum¹. Omnes tales qui estis, videte poenas eorum qui tales non sunt, et gaudete. Adhuc inferorum poenae non venerunt, adhuc ignis aeternus non venit: comparet qui proficit in Deo se modo cum impio, caecum cor cum illuminato corde: comparate duos, videntem et non videntem in carne. Et quid magnum est visio carnis? Numquid Tobias habebat carneos oculos? Filius ipsius habebat, et ille non habebat; et viam vitae caecus videnti ostendebat². Ergo istam poenam quando videtis, gaudete quia in illa non estis. Propterea dicit Scriptura: « Laetabitur justus, cum viderit vindictam. » Non illam futuram: nam vide quid sequitur: « Manus suas lavabit in sanguine peccatoris³. » Quid est hoc? Intendat Charitas Vestra. Numquid quando feriuntur homicidae, debent illuc innocentes ire, et lavare manus suas? Sed quid est, « In sanguine peccatoris lavabit manus suas? » Justus quando videt poenam peccatoris, proficit ipse: et mors alterius valet ad vitam alterius. Si enim spiritualiter sanguis currit de his qui intrinsecus moriuntur, tu videns talem vindictam, lava illic manus tuas; de caetero mundius vive. Et quomodo lavabit manus suas, si justus est? Quid enim habet in manibus quod lavetur, si justus est? « Sed justus ex fide vivit⁴. » Justos ergo dixit fideles: et ex quo jam

¹ 1 Petr. ii, 22. — ² Tob. iv, 1. — ³ Psal. lvii, 11. — ⁴ Rom. i, 17.

credidisti, jam incipis vocari justus. Facta est enim dimissio peccatorum. Etsi de ista residua vita quaedam peccata tua sunt, quæ non possunt nisi tanquam aqua de mari in sentinam influere: tamen quia credidisti, cum videris eum qui omnino aversus est a Deo occidi in illa cæcitate, supercadente illo igne non videre solem; tu qui jam per fidem vides Christum, ut videas per speciem, quia justus ex fide vivit, attende impium morientem, et purga te a peccatis. Ita lavabis quodam modo manus tuas in sanguine peccatoris. «Manus ergo suas lavabit in sanguine peccatoris.»

XXII. «Et dicet homo: Si ergo est fructus justo¹.» Ecce antequam veniat quod promittitur, antequam detur vita æterna, antequam impii projiciantur in ignem æternum, hic in hac vita est fructus justo. Qui fructus? «Spe» gaudentes, in tribulatione patientes². «Qui fructus justo? «Gloriamur in tribulationibus, scientes quia tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem: spes autem non confundit;» quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis³. «Gaudet ebriosus, et non gaudet justus? In charitate est fructus justo. Miser ille, etiam cum se inebriat; beatus iste, etiam cum esurit et sitit. Illum ingurgitat vinolentia, istum spes pascit. Videat ergo illius pœnam, suum gaudium, et cogitet Deum. Qui tale gaudium modo dedit de fide, de spe, de charitate, de veritate Scripturarum suarum, quale præparat in finem? In via sic pascit, in patria quomodo saginabit? «Et dicet homo: Si ergo est fructus justo.» Credant qui vident, et videant et intelligant. Lætabitur justus cum viderit vindictam. Si autem non habet oculos unde videat vindictam, contristabitur, nec corrigetur ex illa. Si autem videt illam, videt quid intersit inter contene-

¹ Psal. LVII, 12. — ² Rom. XII, 12. — ³ Id. V, 3-5.

bratum oculum cordis, et oculum illuminatum cordis; inter refrigerium castitatis, et flammam libidinis; inter securitatem spei, et timorem facinoris. Cum viderit hoc, discernat se, et lavet manus suas in sanguine ipsius. Proficiat ex comparatione, et dicat: «Ergo est fructus justo:» ergo est Deus judicans eos in terra. » Nondum in illa vita, nondum in igne æterno, nondum apud inferos, sed hic in terra. Ecce dives ille adhuc induitur purpura et bysso, et adhuc epulatur quotidie splendide. Nondum produxit spinas rhamnus, nondum dicit: «Crucior in hac» flamma¹: » sed jam est mentis cæcitas, jam oculus mentis extinctus est. Si cæcus oculis carnis ad mensam suam quamlibet opimam discumberet, miserum eum diceres: cæcus interius, panem Christum non videt, et beatus est? Hoc non dicit nisi pariter cæcus. «Ergo est» fructus justo, ergo est Deus judicans eos in terra. »

XXIII. Si aliquanto prolixiores fuimus, date veniam. Exhortamur vos in nomine Christi, ut hæc quæ audistis, ad fructum cogitetis. Quia et prædicare veritatem nihil est, si cor a lingua dissentiat; et audire veritatem, nihil prodest, si homo non super petram ædificet. Qui ædificat super petram, ipse est qui audit et facit: qui autem audit et non facit, ædificat super arenam²: qui nec audit nec facit, nihil ædificat. Sed quomodo qui ædificat super arenam, ruinam sibi ædificat: sic ille qui non ædificat super petram, veniente fluvio, sine domo rapitur. Non est quod facere, nisi et ædificare, et super petram ædificare: id est, et audire et facere. Nec alius dicat: Ut quid procedo ad Ecclesiam? ecce qui quotidie ad Ecclesiam procedunt, non faciunt quod audiunt. Faciunt tamen ut audiant; sic possunt facere ut audiant et faciant: tu autem quantum longe es a faciendo, qui tantum fugis ab audiendo?

¹ Luc. XVI, 19 et 24. — ² Matth. VII, 24-26.

Sed ego, inquit, non ædifico super arenam. Nudum te inventurus est fluvius : numquid ideo te non ablaturus est? numquid ideo pluvia non necabit? numquid venti propterea non abripiant? Ergo veniam et audiam. Sed cum audieris, fac. Nam si audieris, et non feceris, ædificasti quidem, sed super arenam. Quia ergo sine ædificio constituti nudi sumus, in ædificio autem super arenam posito sub ruina sumus : restat ut super petram ædificemus, et quod audivimus faciamus.

ENARRATIO I

IN PSALMUM LVIII.

SERMO I.

De prima parte Psalmi¹.

I. Sicut solet Scriptura Psalmorum mysteria in titulis ponere², et frontem Psalmi sublimitate sacramenti decorare, ut sciamus qui intraturi sumus, cum tanquam super postem quid intus agatur legerimus, vel cujus domus sit, vel quisnam sit illius prædii possessor : ita et in hoc Psalmo scriptus est titulus de titulo. Habet enim : « In finem, ne » corrumpas ipsi David in tituli inscriptionem³. » Hoc est quod dixi, titulus de titulo. Quænam enim sit tituli hujus inscriptio, quam corrumpi vetat, Evangelium nobis indicat. Nam cum Dominus crucifigeretur, titulus inscriptus

¹ Habitus post compertum Pelagii errorem. — ² Vide D. Guillon, tom. xxi, pag. 526-529. — ³ Psal. LVIII, 1.

est a Pilato et positus : « Rex Judæorum, » tribus linguis, hebræa, græca et latina¹ : quæ linguæ toto orbe maxime excellent. Igitur si rex Judæorum crucifixus est, et Judæi regem suum crucifixerunt ; crucifigendo eum etiam regem gentium fecerunt : magis quam occiderunt. Et quidem quantum in illis fuit, perdidit Christum, sed sibi, non nobis ; et mortuus est ille pro nobis, et sanguine suo redemit nos. Et modo non est corruptus titulus : quia ille rex est, non solum gentium, sed etiam ipsorum Judæorum. Quid enim? Quia contradixerunt, ideo regis sui dominationem evertere potuerunt? Rex est et supra illos. Nam ille rex virgam ferream gerit, qua et regit et frangit. « Ego, inquit, constitutus sum rex ab eo super Sion » montem sanctum ejus, prædicans præceptum Domini. » Dominus dixit ad me : Filius meus es tu, ego hodie » genui te : postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ ; reges » eos in virga ferrea, et tanquam vas figuli conteres eos². » Quos reget? quos conteret? Reget obedientes, conteret resistentes. Ergo, « Ne corrumpas, » optime et propheticæ : quandoquidem et illi Judæi suggererunt tunc Pilato, et dixerunt : « Noli scribere rex Judæorum, sed » scribe, quia ipse se dixit regem Judæorum : » nam iste titulus, inquit, confirmavit illum regem nobis. Et Pilatus : « Quod scripsi, scripsi³. » Et impletum est, « Ne » corrumpas. »

II. Nec iste solus Psalmus habet hujusmodi inscriptionem, ut titulus non corrumpatur. Aliquot Psalmi sic prænotati sunt⁴ ; sed tamen in omnibus passio Domini prænuntiatur. Ergo et hic intelligamus Domini passionem, et loquatur nobis Christus caput et corpus. Sic semper,

¹ Matth. xxviii, 37, Luc. xxiii, 38, et Joan. xix, 19. — ² Psal. ii, 6-9. — ³ Joan. xix, 21. — ⁴ Psal. lvi, lvii et lviii.